

Arstid *versus* ametnikud

Katrin Rehema – Eesti Arstide Liit

Arstide kutsealane autonoomia on üks meditsiinieetika ja arstliku tegevusvabaduse nurgakive. Kahtlemata käib vabadusega kaasas ka vastutus. Igapäevases töös pole filosoofilistele teemadele palju mahti mõelda, aga aeg-ajalt tuletatakse neid meelde.

Meditsiinis, kus mängus inimeste elu ja tervis, seadusteta paraku läbi ei saa, ent käsud-keelud võiksid olla mõistlikud ja põhjendatud.

Ühel udusel sügishommikul leidsid arstid, et retseptikeskus enam *pro auctore* retsepti teha ei lase. Põhjuseks polnud süsteemirike ega maha magatud seadusemuudatus, vaid tubli terviseametniku avastus, et juba paarkümmend aastat rikutakse jämedalt seadust. Kirjas on, et ravimeid kirjutatakse välja teisele isikule, aga arstid määravad neid ka iseendale. See võimalus likvideeriti ühe klõpsuga – pole retsepti, pole probleemi.

Teistes Euroopa riikides on arstidel lubatud endale retsepte kirjutada ja veel 2002. aastal ütles meil ravimite väljakirjutamist reguleerinud määrus: „*Pro auctore* retsepti alusel on lubatud väljastada ravimeid samade reeglite järgi kui tavaliste retseptide korral.“ Miks see punkt määrust kadus, pole õnnestunud tuvastada.

Mõistagi tekitas minutipealt, ilma igasuguste arutelude ja teavitusega kehtestatud keeld küsimusi. Millist probleemi lahendatakse? Räägiti, et keegi olevat endale alusetult psühhotroopseid aineid välja kirjutanud. Kas arstid on seda nüüd äkki massiliselt tegema hakanud? Milline järelevalve on selle kindlaks teinud? Vastuseid ei ole terviseamet andnud tänaseni. Puuduvad andmed, analüüsid ja põhjendused. Ainuke argument: seadust tuleb täita.

Arstid loomulikult austavad seadusi, eriti neid, millest nad teadlikud on. Arstide liit toetab igati asjakohast järelevalvet ja on ise teinud ettepanekuid, et tõsiste rikkumiste korral peaks saama arsti tegevust piirata.

Kuid kindlasti ei tohi mõne isiku eksimuse eest karistada kõiki arste.

Arstide retseptiõiguste taastamiseks tuli ette võtta seaduse muutmine. Tunnustatud meditsiiniõiguse advokaat koostas eelnõu ja rahvasaadikust kolleeg Eero Merilind kutsus kokku sotsiaalministeeriumi, terviseameti, raviameti, tervisekassa, arstide liidu, perearstide ja psühhiaatrite seltsi esindajad, kes selle üksmeelselt heaks kiitsid. Tundus, et mure saabki kiiresti lahendatud ja endale vajaliku retsepti pärast ei pea oma ja kolleegide aega kulutama, aga ... Terviseamet küll nõustus, et arstid võivad endale ravimeid välja kirjutada, kuid retseptikeskuse piirangu tohib kindlameelsete ametnike arvates maha võtta alles pärast seaduse muutmist. Eelnõu on nüüdseks menetluses, riigikogu veskid aga kahjuks kiiresti ei jahvata.

Psühhiaatrite selts leiab, et lisapiiranguid *pro auctore* retseptidele vaja ei ole. Arst peab nii endale kui ka teistele ravimeid välja kirjutades lähtuma oma erialastest teadmistest, järgima head kliinilist tava ja kehtivaid seadusi.

Paraku on teisigi teemasid, kus arstide arvamus küsimata või arvestamata on jäetud. Viimase aja näited on e-konsultatsiooni kohustuslikuks muutmise ning tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi integreerimise kavatsused. Tänavune arstide liidu üldkogu tuletas ametnikele meelde, et arstlikku tegevust puudutavaid muudatusi peaks tegema koos arstidega ja arutelusid on mõistlik pidada enne otsustamist, mitte vastupidi.

Jõulukuul on paslik salmid üle korrata. Betti Alver kirjutas:

*„Vaim, kandes kord triumfipärgi
ja rikast rüüd,
praevardas väntas nuumat härgi –
kuid nüüd? kuid nüüd?
Jõuk püsib nüriduses hardas
ja pärg on pärg.
Kuid sõber, tea: nüüd vaim on vardas
ja väntab härg.“*

Katrin Rehema